

AVAR ANTON

A nagykállói Kállay család levéltárának története

History of the archives of the Kállay family of Nagykálló

The family archives of the Kállay family holds an important place among the Hungarian noble family archives primarily because of its great amount of mediaeval charters, but also because it was the first to be donated to the Hungarian National Museum in 1876. The family employed archivists at the end of the 18th century, namely Salamon Pálffy and later László Vid, in order to get the vast but unorganized archives organized and described. In 1875 the family decided to donate the archives to the nation, which was made possible by the efforts of Vilmos Fraknói, director of the National Museum's Library and his coworkers. This initiated a long series of similar donations of various family archives, referred as so-called perpetual deposits. The National Museum and later the National Archives of Hungary reorganized the Kállay archives several times, accepting additions on several occasions throughout the 20th century.

A nagykállói Kállay család levéltára történetét és a benne őrzött iratokat tekintve is kiemelt helyet foglal a magyar levéltártörténetben. A következőkben megkísérlem összefoglalni, amit magának a családi levéltárnak a történetéről tudni lehet, illetve érdemes.

I. A Kállay-levéltár a család kezelésében

Ahogy az más jelentősebb családok esetében is megtörtént ezidőtájt, az ezerhétszázados évek végére a Kállayak is szükségét érezték, hogy az iratok előkeresését megkönnyítendő az évszázadok alatt felgyűlt iratokat valamiféle rendbe tegyék és segédlettel lássák el, azaz lajstromozzák. Ekkor a levéltárat a Szabolcs vármegyei Tiszaeszláron őrizték, és 1785-ben itt bízták meg az erdélyi székely lófő családból származó tusnádi Pálffy Salamont (1748. március 13. – 1823. április 24.)¹ a családi levéltárnoki – „familiae Kállayanae de Nagy-Kálló domestici archivi registrarior” – feladatok ellátásával.²

Pálffy Salamon időrendben, a legrégebbi iratokkal kezdve fogott hozzá a nagy feladathoz, és négy pontban útmutatót is megfogalmazott az általa készített segédkönyvek használatához: munkája alapjául a tulajdonneveket (személy- és földrajzi neveket egyaránt) tette meg, és ezekről az iratkivonatok sorszámaira utaló névmutatót készített a kötetek végére; ugyanezek a számok az eredeti iratok megtalálására is szolgálnak (azaz levéltári jelzetként funkcionálnak); minden oldal

elején jelzi, hogy az ott kivonatolt iratok melyik iratcsomóban található (azaz megadja a raktári jelzetet is); végül megjegyzi, hogy a sorsszámok olykor az egyes iratsorozatok végén található *Appendix*, azaz Függelék jelzésű csomókban található iratokra vonatkoznak. Ez utóbbiak a lajstromozásból kimaradt, esetleg korábban máshol őrzött, így az oklevélkivonatok időrendjébe utólag már be nem illeszthető iratoknak voltak fenntartva. Pálffy összesen négy kötetnyi lajstromot készített el, amelyek közül a második (Saec. 1300., azaz a 14. századi iratokról szóló) ma sajnos hiányzik, de már 1872-ben sem volt meg, amikor Pesty Frigyes megtekintette a levéltárat.³ A lajstromkötetekben szereplő jelzeteket magukra az iratokra is rávezette, a legtöbbször a következő formában: „No. 1163. Fascic. 6. Regestri 3. Seculi 1400”, ami az 1400-as évekbeli iratok harmadik lajstromkötetében, a 6. iratcsomóban található 1163. számú iratra vonatkozik, amely ma egyébként a DL 55995 jelzetet viseli az Országos Levéltár Középkori Gyűjteményében. Ezzel az aprólékos módszerrel az 1210⁴ és

1 *Baán Kálmán*: A tusnádi Pálffy család. Magyar Családtörténeti Szemle 8. (1942) 98–99. oldal közötti családfá.

2 Az 1700-as évekbeli iratok lajstromának második kötete, bevezető (HU-MNL-OL-P 343-A-IV.-8. [Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Kállay család levéltára, Kállay család]).

3 Mint írja, „e kötetet nem láttam”. *Pesty Frigyes*: A Kállay-család levéltára. Századok 6. (1872) 390. Igaz, a 18. századi iratokat tartalmazó II–III. kötetet sem látta, azok mégis megvannak (HU-MNL-OL-P 343-A-IV.-8. és 9.). Azt, hogy az 1300-as évek elenchusa egyetlen kötet volt, többek között egy Vid László által 1805-ben Sima pusztával kapcsolatos iratokról készített jegyzék fejlécéből („Ex registro unico saeculi 1300.” – HU-MNL-OL-P 1608-20. [fól. 122.] [MNL OL, Kállay család levéltára, Vegyes iratok]) illetve a 14. századi oklevelekre írt jelzetek (pl. „No. 138. a Fasc. 1. registri *unici* seculi 1300.” – HU-MNL-OL-Q 500-DL 50749. [MNL OL, Az Országos Levéltár Diplomatikai Levéltára]) megfogalmazásából tudjuk.

4 A lajstromkötet szerint 1210-ben kelt oklevél valójában 1310-es keltezésű (HU-MNL-OL-Q 500-DL 50645.), így a Kállay-levéltár legrégebbi eredeti oklevele az 1224. évi aranypecsétes adománylevél (HU-MNL-OL-Q 500-DL 50646.).

1431 közötti majdnem ötezer oklevél lajstromozása öt évig, 1785-től 1790-ig tartott.

1792. január 21-étől kezdve a családi levéltárnoki szolgálatot szilágysámsóni Vid László vette át,⁵ aki alapvetően a Pálffy Salamon által kialakított rendszert és módszertant vitte tovább, először a 15. századi iratokkal folytatva a munkát. A családi levéltárat ekkor már Nagykállóban őrizték, a megyeháza épületében, de Vid László a szomszédos Biriben, gróf Kállay János (1835–1810)⁶ házában dolgozott, ott datálta a lajstromköteteit.⁷ A megbízó családhoz címezve Vid László is leírta munkája alapelveit az általa készített egyik lajstromkötet bevezetőjében, amiből kiviláglik, hogy teljes mértékben átvette és folytatta hivatali elődje módszertanát.⁸

A család éppen folyamatban lévő peres ügyei miatt szükségessé vált, hogy a 17–18. századi, tehát aktuálisabb iratok minél hamarabb rendezve legyenek és ezáltal könnyen kikereshetővé váljanak, ezért az 1792. október 8-án Nagykállóban tartott családi gyűlés úgy határozott, hogy Vid László hagyja félbe az időrendben való lajstromozást, és vegye előre az 1600-tól kezdődő iratokat, hogy az éppen folyó, Leszkay Ferenc család ügyvéd által vitt különféle peres ügyekhez hamar ki le-

leírja a végleges lajstromot, két családtag előtt tesz esküt, és a munkáért két harminckétsoros oldalanként, azaz ívenként kap két garast. Erre az állásra Magda Józsefet alkalmazták.¹⁰ Ugyanebből a jegyzőkönyvből kiderül az is, hogy az addig elkészült két lajstromkötet (Saec. 1200. és 1300.) bekötéséért a nagykállói zsidó könyvkötőnek a család két ága közös jövedelméből 10 rajnai forintot fizettek, valamint, hogy a családi ügyészt megbízták a lajstromozáshoz szükséges papír és gyertyák beszerzésével.¹¹

A lajstromkötetek készítési dátumaiból kiderül, hogy Vid levéltárnok az említett határozatot követően végül a legfiatalabb, 18. század végi iratokat dolgozta fel először, majd ugyanezen évszázad elejével folytatta a munkát. Az 1700-as évek három kötetnyi lajstroma egyetlen év leforgása alatt készült el, 1792 és 1793 januárja között. Utána időrendben visszafelé haladva, elődjénél jóval gyorsabban készült el az 1600-as és az az 1500-as évekkel, végül 1794-ben lett készen az 1400-as évek két évvel korábban félbehagyott harmadik lajstromkötetével. Vid László ezek után még igen sokáig megmaradt állásában, még 1805-ben is találunk általa aláírt iratjegyzéket a családi levéltárban.¹²

A Kállay-levéltár lajstromkötetei

Ssz.	Cím	Benne foglalt iratok évköre	Jelenlegi levéltári jelzet	Készítő levéltárnok	Készítés helye	Készítés ideje
1.	Saec. 1200	1210 [1310]–1299	P 343-A-IV.-1.	Pálffy Salamon	Tiszaeszlár	1788. szept. 5.
2.	Saec. 1300	[1300–1399]	nincs meg	[Pálffy Salamon]	[Tiszaeszlár]	[1788. szept. 5.]
3.	Saec. 1400/I.	1400–1418	P 343-A-IV.-2.	Pálffy Salamon	Tiszaeszlár	1788. szept. 5.
4.	Saec. 1400/II.	1419–1431	P 343-A-IV.-3.	Pálffy Salamon	Tiszaeszlár	1790. márc. 29.
5.	Saec. 1700/III.	1768–1785	P 343-A-IV.-9.	Vid László	Biri	1792. jan. 21–1792. máj. 15.
6.	Saec. 1700/I.	1700–1735	P 343-A-IV.-7.	[Vid László]	Biri	[1792. máj.]–1792. szept. 20.
7.	Saec. 1700/II.	1736–1767	P 343-A-IV.-8.	Vid László	Biri	1792. szept. 22–1793. jan. 14.
8.	Saec. 1600	1600–1699	P 343-A-IV.-6.	Vid László	Biri	1793. jan. 14–1793. jún. 26.
9.	Saec. 1500	1500–1599	P 343-A-IV.-5.	Vid László	Biri	1793. jún. 27–1793. nov. 12.
10.	Saec. 1400/III.	1432–1499	P 343-A-IV.-4.	Vid László	Biri	1792–1794

hessen keresni a szükséges iratokat.⁹ Ugyanezen a gyűlésen arról is határoztak, hogy mivel a lajstromozási és regesztázási munkát lassítja, hogy a „rendben szedőnek” (registrator) kell letisztáznia az elkészült oklevélkivonatokat, rendelnek mellé egy „csinosabbra által író” (purisans), aki diktálás nélkül

A levéltárban fennmaradt 1792 és 1869 közötti családülési jegyzőkönyvek a már említett intézkedéseken túl is engednek némi bepillantást abba, hogy a Kállayak hogyan intézték közös ügyeiket, többek között a levéltárral kapcsolatos döntéseket is hozva.¹³ Az 1795. február 10-i ülésen szó esett arról, hogy a családi levéltárnoknak nem csak az iratok rendszerezése és lajstromozása volt a feladata, hanem a család különböző peres ügyeiben is részt kellett vennie. Ez esetben például Vid Lászlónak Debrecenbe kellett volna utaznia Kállay Miklóssal egy ügyben, de egy hosszas mentegetőző levéllel kimentette magát ez alól. Ugyanekkor a családnak közös intézkedést

5 Erről ő maga ír az általa készített lajstromkötetek bevezetőiben, pl. a Saec. 1700. II. lajstromában (HU-MNL-OL-P 343-A-IV.-8.) és a Saec. 1500. lajstromában is (HU-MNL-OL-P 343-A-IV.-5.). Pálffy Salamonnal ellentétben Vid Lászlóról vagy családjáról nem találtam további adatokat.

6 A Kállay családtagok életrajzi dátumait a <https://genealogy.euweb.cz/hung/kallay3.html> és <https://genealogy.euweb.cz/hung/kallay4.html> weboldalak adatai alapján adom meg itt és a továbbiakban is.

7 „Archivum enim hoc in ad fortalitia domus comitatensis inductum” – HU-MNL-OL-P 343-A-IV.-5., bevezető.

8 Saec. 1700. II. lajstrom, bevezető (HU-MNL-OL-P 343-A-IV.-8.).

9 Családülési jegyzőkönyv, 1. pont: „legközelébb pedig és minél előbb azokat a leveleket keresse ki, melyeket Tekintetes Leszkay Ferenc úr az tekintetes familia törvényes pereinek rendszerént és meghatározott fizetéssel való védelmezője 's előmozdítója fiscalissa ki kerestetni s kezéhez adadni kíván” – HU-MNL-OL-P 343-B-7.-1.

10 Családülési jegyzőkönyv, 2. pont (HU-MNL-OL-P 343-B-7.-1.).

11 Családülési jegyzőkönyv, 5–6. pont (HU-MNL-OL-P 343-B-7.-1.).

12 HU-MNL-OL-P 1608-20.

13 Jelentős részben a család levéltárában található jegyzőkönyvekre alapozva írta meg Kállay István kiváló összefoglaló tanulmányát a családülési intézményéről: *Kállay István: A családülés. Levéltári Közlemények* 43. (1972) 3–30.

kellett hoznia, mert az egyik családtag késedelmes fizetése miatt a családi ügyész és a levéltárnok járandósága elmaradt.¹⁴

Úgy tűnik, a levéltárnoki állás nem feltétlenül volt a pénzügyi stabilitás záloga, mert Vid 1796. július 30-án is az elmaradt fizetése miatt panaszkodott, aminek mielőbbi pótlását meg is ígérték neki. Ugyanekkor határozott a család arról is, hogy minden család adja be a közös levéltárba a nála lévő közös vonatkozású iratokat, azévi augusztus 20-i határidővel.¹⁵

Az 1798. február 7-én tartott ülésen újból rögzítették a családi levéltárnok feladatait: eszerint ezek közé tartozott a levéltárba újonnan bekerülő iratok lajstromba vétele, az éppen szükséges iratoknak egy kiválasztott atyafival együtt való kivétele és visszahelyezése, illetve a levéltár tisztaságára és biztonságára való vigyázás. A levéltár elhelyezésével kapcsolatban ekkoriban, úgy, tűnik, problémák merülhettek fel, mert – a fogalmazványban ismeretlen okból kihúzott – 4. napirendi pont arról rendelkezik, hogy ha a vármegye nem engedné, hogy a családi levéltár továbbra is a nagykállói vármegyeházán legyen, akkor valakihez át kell szállítani, ezen kívül pedig a *conservatoriumnak* (raktárhelyiségnek) két kulcsa legyen, egy az orosi, egy a napkori ág egy-egy tagjánál, és csak az ő jelenlétükben mehessen be akár a családi ügyész, akár valamely családtag.¹⁶ Több, a levéltárra vonatkozó adatot a családülési jegyzőkönyvekben nem találtam.

Az 1785 és 1794 között lajstromozott, ma 16 sztetenderd levéltári dobozt megtöltő tulajdonképpen törzslevéltáron¹⁷ kívül még két, hasonló módon, még a család által feldolgozott anyagrészt van a Kállay-levéltárban. Vélhetően 1794 után a közös levéltárba került, vagy addig valamilyen oknál fogva a korábbi munkából kimaradt iratokról lehet szó. Az egyik a már címében is kiegészítésnek nevezett, No. 1–850-ig számozott, évkörében 1540-től 1846-ig terjedő ötdoboznyi Supplementalia sorozat,¹⁸ amelyben a korábbi lajstromozást kiegészítően, utólag leírt iratokat több alkalommal egytől újrakezdődő számozással látták el, majd az egész sorozatot egyvégtében újrászámolták. A másik pedig egy még kisebb, mindössze két doboznyi, az orosi ágból származó idősebb Kállay Péter királyi kamarás (1764–1837) által lajstromoztatott, 1264–1832 évkörű, No. 1–540-ig terjedő iratanyag.¹⁹ Ennek jóval rendeztebb lajstroma van, mint a Supplementaliának, részletes hely- és személynévmutatóval. Kállay Péter más szempontból is említésre méltó a család történetében: ő élesztette újjá az 1810-es évek végére elmaradozó családüléseket és megszervezte a közös ügyek közös finanszírozását is.²⁰ Az utóbbival kapcsolatban megjegyzendő, hogy Pesty Frigyes szerint a levéltárat az 1840-es években – átmenetileg – Pesten őrizte az említett Kállay Péter, de utána újra Nagykállóra kerültek az

iratok. Pesty sajnálattal jegyzi meg, hogy már az 1790-es években, de később is kikerült egy sor érdekes irat a levéltárból, amelyek egykori megléte kiderült ugyan a lajstromokból, de elő nem kerültek azóta sem.²¹ Szerencsére azért nem minden vészelt el végleg, így például sok, a Kállay-levéltárból még a lajstromozás előtt kikerült oklevél megtalálható a Pécsi Egyházmegyei Levéltárban, ahová Dobai Székely Sámuel lovaskapitány és műgyűjtő (1704–1779) Klimó György pécsi püspök (1751–1777) által megvásárolt gyűjteményével kerültek be.²² Megjegyzendő még, hogy a Kállay Péter által rendeztetett iratok között vannak olyanok, amelyeken a zsélyi Zichy-levéltár²³ régi, barna tintával írt (a ma fennálló, vörös tintás jelzetek által meghatározott rendhez képest elavult) jelzeteit fedeztem fel, de magyarázatot egyelőre nem találtam erre.²⁴

A középkori forrásokban páratlanul gazdag Kállay-levéltár a 19. század elején már erőre kapó magyar történeti kutatás számára is ismert volt. Már Kovachich Márton György is kutatott Nagykállón nagy felvidéki feltáró körútja során, 1810-ben, és a következőt írta róla útjáról írt jelentésében: „A megyeházán őrzött levéltárban mintegy 40 db 1300 előtti, 4000 db XIV. századi és 8000 db XV. századi irat található; kijegyzésükre nem volt idő. Megszerzendő V. László 1451-i eredeti dekrétuma”.²⁵ Fia, József Miklós is adott ki belőle néhány dolgot, köztük az 1386. (vagy 1387.) évi országgyűlés határozatainak töredékét,²⁶ és ezt jelentősége miatt már akkor bemutatták a régi Országos Levéltárnak is (Archivum Regni), amelynek igazgatója volt 1832 és 1870 között.²⁷ A nagy 19. századi középkori oklevéltárak mindegyike, így a Fejér György-féle *Codex Diplomaticus*, az Árpád-kori Új Okmánytár, az Anjoukori

14 A családülési jegyzőkönyv 2. és 3. pontja (HU-MNL-OL-P 343-B-7.-5. [pag. 11–12.]). Az 1795. január 19-én kelt levél ugyanott, pag. 23–24. és 28.

15 A családülési jegyzőkönyv 5. és 9. pontja (HU-MNL-OL-P 343-B-7.-6.)

16 A családülési jegyzőkönyv 3. és 4. pontja (HU-MNL-OL-P 343-B-7.-9.)

17 A kulcsok megosztott őrzetével kapcsolatos rendelkezést megismétli az 1798. március 1-i ülés 4. pontja (HU-MNL-OL-P 343-B-7.-10.).

18 HU-MNL-OL-P 343-A-I.

19 HU-MNL-OL-P 343-A-II., lajstrom: HU-MNL-OL-P 343-A-IV.-11.

20 HU-MNL-OL-P 343-A-III., lajstrom: HU-MNL-OL-P 343-A-IV.-12.

21 *Kövér György*: Hittelkonverziók. A nagykállói Kállay-család hitelügyei a 19. század közepén. Aetas 25. (2010) 50.

21 *Pesty F.*: A Kállay-család levéltára i. m. 391. Mint látni fogjuk, az 1876. évi közgyűjteménybe kerülés után még több száz addig hiányzó irat került elő, lehetséges, hogy a Pesty által hiányolt darabok is ezek között voltak.

22 *S. n.*: Vegyes közlemények. A pécsi, egri és gyöngyösi könyvtárakról. Magyar Könyvszemle 5. (1880) 185.; *Csontos János*: Magyarországi könyvmásolók és betűfestők a középkorban. Ötödik közlemény. Magyar Könyvszemle 6. (1881) 213.

23 *Ma*: HU-MNL-OL-P 707. [MNL OL, Zichy család zsélyi levéltára].

24 *Pl.* a HU-MNL-OL-P 343-A-III.-377. jelzetű iraton a „b. p. 371. n. 16.”, a HU-MNL-OL-P 343-A-III.-482. jelzetű iraton a „b. p. 373. n. 21.”, régi jelzet olvasható. Ezek feloldása a Zichy-levéltár piros jelzeteihez hasonló módon: a „b” jelű elenchus 371. ill. 373. oldalán a 16. ill. 21. számú irat. Sajnálatos módon azonban a Zichy-levéltárban a vörös tintásokkal ellentétben a barna tintás jelzetekhez tartozó, régebbi elenchusok nem maradtak fenn.

25 *V. Windisch Éva*: Kovachich Márton György és a magyarországi levéltári anyag feltárása a XIX. század elején. Levéltári Közlemények 37. (1966) 83. és 91. V. László dekrétuma valójában 1454-ben kelt (HU-MNL-OL-Q 500-DL 55565.).

26 *Kovachich, Josephus Nicolaus*: Notitiae praeliminares ad syllogem decretorum comitialium. Pesthini 1820. 414–422.

27 *Wenzel Gusztáv* szerint az iratot áthelyezték az Országos Levéltárba (*Wenzel Gusztáv*: A magyar és erdélyi magánjog rendszere. Buda 1863. 36.), amit vélhetően a Kovachich-féle közlés bevezetőjében szereplő „pro Archivum Regni resignatum” kitételre alapozott (*Kovachich, J. N.*: Notitiae i. m. 414.), de ez tévedés. A régi Országos Levéltár mutató- ill. iktatókönyvében (HU-MNL-OL-N 112, 11. és 12. kötet [Regnicolaris levéltár, Archivum Regni, Acta gestionis officii Archivi Regni]) semmi nyoma, a ma a HU-MNL-OL-Q 500-DL 52575 jelzeten található oklevélen pedig csak múzeumi levéltári tulajdonbélyegző van. Ha a Múzeumi Levéltár helyett az Archivum Regniben őrizték volna, akkor ma jóval alacsonyabb DL-száma lenne, mivel a Regnicolaris levéltárból még a 19. század végén kiemelték a Mohács előtti okleveleket, míg a Múzeumi Levéltár családi levéltáraiból csak 1948 után.

Okmánytár, a Hazai Okmánytár és mások, valamint a Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság által 1943-ban kiadott kétkötetes Kállay-regesztagyűjtemény is számtalan oklevelet közölnek (és ismertetnek) a Kállay-levéltárból, ami ékesen bizonyítja ezen páratlan irategyüttes megkerülhetetlen voltát a középkorkutatás számára.

Pesty Frigyes 1872-ben látogatta meg és nézte át a nagy-kállói családi levéltárat és részletes beszámolót is közölt róla a Századok hasábjain. Ebben nem csak tartalmilag, szerkezetileg mutatta be a levéltárat, de a levéltári helyiséget, az iratok őrzési körülményeit, illetve a levéltár történetét is leírta, így pótolhatatlan látetetet készített róla nem sokkal a közgyűjteménybe kerülés előtt.²⁸ Pesty az 1798. évi családülési határozattal továbbra is összhangban lévő, rendkívül gondos, lényegében a mai levéltári állományvédelem alapvető szempontjait is betartó őrizetről tesz jelentést:

„A levéltár helyisége bolthajtásos nagy szoba, földszint a vármegyeház épületében. [...] Nagy-Kállón pedig 1740. évben épült a vármegye háza, még pedig a Kállay-család által e célra ajándékozott telken, mihez csak azt a föltételt kötötte, hogy a családi levéltár őrzetére egy alkalmas helyiség épüljön [...] A helyiségbe csak két vasajtón keresztül lehet jutni, a külső ajtó nagy lakattal és két igen mesterséges zárral van biztosítva [...]. Az okmányok két falalmáriomban vannak elhelyezve, de nem pusztán, hanem 49 fődéles bádogszelenczében, melyek az okmányok nagysága szerint készítették. Ezen szelenczékben fekszenek időrendben és kellőleg csomagolva az okmányok, s az egyes szelenczékben tárgy szerint vannak összerakva [...] Az őrizet ezen módja a lehető legnagyobb biztosságot nyújtja, mert a bádogszelenczék az okmányokat nemcsak nedvesség, de egerek, molyok, sőt még por ellen is biztosítják. [...] az ellenőrzési zár jelenleg Kállay Miklós, Eduard és Ákos (előbbi kettő a napkori, utóbbi az orosi ágból – AA) urak kezén van, kiknek mindegyike egy-egy kulcsot bír a vasajtóhoz, mely együttes megjelenésük nélkül meg nem nyílik.”²⁹

II. A Kállay-levéltár bekerülése a Magyar Nemzeti Múzeumba

A Kállay család levéltárának történetében a legnagyobb mérföldkő kétségtelenül 1875-ben érkezett el. A család néhány tagja, Kállay Ödön, János, Sándor, András, Adolf és István a Budapesti Közlöny 1875. szeptember 21-i számában felhívást tettek közzé, mely szerint „meggyőződve arról, hogy a Nagy-Kállóban elhelyezett levéltár a legrosszabb helyzetben van; e családi levéltár pedig Hazánk történetére nézve nagy fontossággal bírván, tisztelettel felhívjuk a n.-kállói család minden tagjait, és érdekelteit, hogy a fentirt ügynek elintézése végett, folyó évi October hó 15-én reggeli 9 órakor Nagy-Kállóban, a megyeház nagy termében tartandó családi gyűlésre megjelenjen szíveskedjenek.”³⁰ A családülés jegyzőkönyve sajnos nem maradt fenn (a jelek szerint 1945-ben elégett azzal a nemzeti múzeumi igazgatósági ügyirattal együtt,

amelyhez szerelték), de az azon született, a magyar levéltártörténet és történettudomány szempontjából óriási jelentőségű döntést jól ismerjük: a Kállay család úgy határozott, hogy levéltárát lényegében ellentételezés nélkül a Magyar Nemzeti Múzeumnak adományozza.³¹

A döntést követően, 1875. december 25-én Kállay Jenő (1853–1892) a család képviselőjében levelet intézett Pulszky Ferenchez, a Nemzeti Múzeum igazgatójához, melyben értesítette az intézményt a család elhatározásáról. Az akkor még a múzeum részeként működő Széchényi Könyvtár 1875-ben kinevezett őrje, Fraknói Vilmos és az ennek részét képező kéziratár vezetője, Csontos János tették lehetővé a családi levéltárak letétképpen való elhelyezését a könyvtárban, amely elképzelés első alkalommal a Kállay család felajánlása nyomán válhatott valóra. Fraknói ezzel két célt akart elérni: egyfelől a családok kezében esetleg megsemmisülő, szétszóródó levéltárakat megőrizni az utókor számára, másfelől pedig hozzáférhetővé tenni azokat a kutatók, különösen a tudományos kutatók számára.³² Ennek alapján az igazgató a következő év január 14-én jelentést küldött a család megkereséséről a valás- és közoktatásügyi miniszterhez, Trefort Ágostonhoz, aki késlekedés nélkül, már 1876. január 31-én hivatalos levélben fejezte ki köszönetét és háláját a magyar nemzet nevében Kállay Ödönnek (1815–1879), a család korelnökének:

„A magyar nemzeti múzeum igazgatóságának f. évi január hó 14-én 54. sz. a. kelt jelentése szerint a nagy-kállói és farkasaszi Kállay család múlt évi október hó 15-én Nagy-Kállóban tartott gyűlésében családi levéltárának a magyar nemzeti múzeum részére átengedését elhatározta. A letűnt századok háborúi és viharai, úgy a nyilvános mint a magánlevéltárak egy nagy részét megsemmisítvén, a hazai történetírásra nézve számos adatot veszendőbe mentek s ennél fogva számosok még azon hiányok és hézagok, melyeknek felvilágosítása a történeti kutatás feladata. Ezen feladat sikeres megoldását az enyészettől kedvező körülmények folytán megmentett magánlevéltárakban őrzött adatok felhasználása kiváló mértékben mozdítván elő a családi levéltáraknak a történetíró számára megnyitása. Az azokban rejlő kincsek közzététele a hazai történetírás előmozdításának egyik főfontosságú tényezőjévé vált. Ily körülmények között kiváló szolgálatot

²⁸ Pesty F.: A Kállay-család levéltára i. m.

²⁹ Pesty F.: A Kállay-család levéltára i. m. 388–389.

³⁰ Budapesti Közlöny 9. (1875:215.) 6238.

³¹ A pontos jogcímmel kapcsolatban – hogy ajándékozás, vagy pedig (örök) letét volt-e – a későbbiekben kétségek merültek fel. 1937-ben Herzog József főigazgató és Kossányi Béla országos levéltári igazgató arra jutottak, hogy a „felsorolt iratokból [...] kiténik, hogy a kérdéses levéltár [...] nem mint örökletét, hanem mint ajándék adatott át” (HU-MNL-OL-Y 1-1937-1104. [MNL OL, A Magyar Nemzeti Levéltár levéltára, Általános iratok]). A kérdésről Bakács István 1972-ben így fogalmazott: „A Kállay család adományként adta át levéltárát, de azt mindenkor letétként kezelték” – Bakács István: A Magyar Nemzeti Múzeum Levéltárának története a Magyar Országos Levéltár keretében, 1934–1945. Levéltári Közlemények 43. (1972) 35. Mivel az örökletét jogi fogalma 1875-ben még nem létezett, a család erre nem is gondolhatott, részükről a lényeg a levéltár átadása volt a magyar nemzetnek. A jogcím kérdését alaposan körüljárta: Rácz György: A magyar medievisztika megalapozója: Fraknói Vilmos. In: Fraknói Emlékkönyv. Fraknói Vilmos (1843–1924) püspök, történész, a Magyar Tudományos Akadémia főtítkárnak emlékezete. Szerk. Tusor Péter – Kanász Viktor (Collectanea Vaticana Hungariae I/24). Bp.–Róma 2024. 319–320.

³² Rácz Gy.: A magyar medievisztika i. m. 320–321.; Áldásy Antal: Fraknói Vilmos emlékezete. Turul 40. (1926) 2–3.; Silica Szilárd: A Magyar Nemzeti Múzeum családi levéltárai. Turul 38. (1924) 9.

tett a Kállay nemzetség a hazai történettudománynak, midőn gazdag családi levéltárát közhasználatra nem csak átengedte, hanem azt nemes buzgalommal a magyar nemzeti múzeum számára adományul felajánlotta, ezen hazafias cselekményét követendő példával felállította. Midőn tehát a családnak ezen nagylelkű adományát fent érintett családi gyűlés jegyzőkönyvében foglalt feltételek alatt elfogadom, örömmel használom fel ezen alkalmat arra, hogy önnek mint a mondott gyűlés korelnökének és ön által az összes Kállay nemzetségnek ezen hazafias tényéért legőszintebb elismerésemet és köszönetemet fejezzem ki.³³

Jól mutatja az esemény jelentőségét az is, hogy a család döntéséről és a miniszter leveléről a korabeli lapok, így az *Ellenőr*, a *Hon*, a *Vasárnapi Ujság* és mások is azonmód beszámoltak, közölve a miniszter levelének szövegét is, amiben benne lehetett a példaállítás szándéka is.³⁴ Annyi bizonyos, hogy a Kállay család döntése katalizátorként szolgált, mert az adományozás hírére már 1876-ban több család (Jeszenák és Hanvay) hasonlóan cselekedett, majd a következő évtizedekben folyamatosan helyezték letétbe levéltáraikat a családok a Múzeumi Levéltárban, 1935-ig összesen 465 alkalommal; ennyi részletben több, mint 170 családi levéltár került közgyűjteménybe, a történettudomány és lényegében bárki számára hozzáférhető helyre. Ezek közül a legnevezetesebbek a Forgách (bekerült: 1881), a Rhédey (1882), a Bethlen (1887), a Görgey (1889), a Balassa (1894), a Széchényi (1896), a Perényi (1906) és a Csáky (1912) családok levéltárai. Ezen – a történelmi távlatokat és a közérdeket önzetlenül a legmesszebbmenőkig figyelembe vevő, a Kállay család által is magáévá tett – szellemiség még ma sem veszett ki teljesen, amit kiválóan példáz a Konkoly-Thege család, akik 2021-ben ajándékozták középkori és címeradományozó okleveleket is tartalmazó levéltárukat a Múzeumi Levéltár családi levéltárait ma is őrző Magyar Nemzeti Levéltárnak.³⁵

A Nemzeti Múzeum Könyvtára – minthogy azon belül az önálló levéltári osztályt csak 1882-ben hozták létre – a kezelésébe kerülő Kállay-levéltárral kapcsolatban vállalta, hogy Nagyállóról elszállítja, majd a múzeumban rendezi, felállítja (azaz a múzeumban bevett raktározási módszer szerint elhelyezi), egyéb anyagaitól elkülönítve önállóan kezeli, leltárt készített róla, amelyet egy példányban a családnak is megküld, valamint csak a család hozzájárulásával kölcsönöz belőle iratokat.³⁶

A Kállay-levéltárban szerencsésen fennmaradt az átadás-átvételi jegyzőkönyvnek az eredetivel egy időben készült másodpéldánya,³⁷ amelyből megtudhatjuk, hogyan is történt ez az aktus. A Nemzeti Múzeum könyvtárának

képviselőjében maga a könyvtárőr, Fraknói Vilmos, valamint Csontos János segédőr és (Tasnádi) Nagy Gyula³⁸ utaztak Nagyállóra 1876 nyarán, ahol a családdal együttműködve június 18-án megkezdték a darabszintű átadás-átvételt. Az első napon Fraknói átvette a 41 darab Árpád-kori oklevelet (Saec. 1200 és Appendix), utána pedig Csontos és Nagy folytatták a munkát, naponta lezárva és a család egy-egy tagjával együtt aláírva az okleveleket a lajstromok alapján egyesével felsoroló jegyzőkönyvet. Mivel a lajstromszámok szerint haladtak sorban, a jegyzőkönyv értelemszerűen a hiányokat is rögzíti, illetve a menet közben talált lajstromozatlan iratokat is feljegyezték, így értesülünk például arról, hogy „ezeken kívül találtatott 1606-ból egy armalis levél”, amely kétségkívül az 1606. március 7-én Bocskai István erdélyi fejedelem által herpályi Deseő (Dezső) Benedeknek adományozott címeres nemeslevéllel azonos.³⁹ A hiányzó számokat a jegyzőkönyv végén külön is összesítették, végül 1876. június 26-án utoljára aláírták és lezárták a jegyzőkönyvet. Nyolc nap alatt összesen 7834 db jelzetet tekintettek át és írtak fel egyesével, amiből 551 esetben hiányt tapasztaltak, a fennmaradó 7283 iratot pedig átvették a családtól a múzeumi könyvtári kiküldötték. A teljes 13–17. századi iratanyagot átadták, a 18. századból pedig valamivel több, mint 200 válogatott iratot. A kilenc lajstromkötetet ekkor még csak egy évi kölcsönbe adták át a könyvtárnak, utána visszakért a Kállayakhoz.⁴⁰ A hatalmas jelentőségű iratanyagot végül 1876. június 28-án szállították be a Múzeum kiskörúti épületébe,⁴¹ a két aranybulát pedig két nappal később, június 30-án már ki is állították a Régisírtárban, amiről a korábbi híradásokat folytatva több újság is beszámolt.⁴²

Röviddel a beszállítás után, 1876. július 13-án Fraknói Vilmos nevére egy lepecsételt csomag érkezett mindenfajta kísérvél nélkül, felirata szerint a (Három) Dob utca 12. szám alatt lakó bizonyos Habler Simontól. A csomag összesen 237 db 14–15. századi oklevelet tartalmazott. Másnap újabb két csomag érkezett Fraknóinak, újabb 67 db 14–16. századi irattal. A minden valószínűség szerint álnéven beküldött iratokról rövid úton kiderült, hogy a Kállay-levéltár jelzetei vannak rajtuk, még hozzá éppen azok, amelyek a nem sokkal korábbi átvételkor hiányoztak az iratanyagból. A küldemények eredetére tudomásom szerint soha nem derült fény, de kétségtelenül örömteli fordulat volt.⁴³

38 Később az Országos Levéltárban dolgozott, 1909–1912 között országos főlevéltárnok volt.

39 HU-MNL-OL-P 343-I.-1600-App.-66. (a lajstromban nem szerepel, utólag sorolták be ide). Ezt az armalist egyébként 1951-ben filmre is vették, mert az akkori Országos Magyar Történelmi Múzeum az állandó kiállításán be kívánta mutatni az oklevelet (HU-MNL-OL-X 6851, H 236 sz. síkfilm).

40 Az átvételről 1876. július 1-én Csontos János által készített összesítő – Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Irattár, 1876/70. ikt. sz. (Kimutatás a Kállay-levéltárból a Múzeum könyvtára részére átvett oklevelek és levelek felől).

41 *Fraknói Vilmos*: Jelentés a M. N. Múzeum könyvtárának állapotáról i. m. 225.

42 A *Hon*, 1876. évi 148. sz., 1876. jún. 29.; *Vasárnapi Ujság*, 1876. évi 27. sz., 1876. júl. 02.

43 Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára, Irattár, 1876/70. ikt. sz. Az Országos Levéltár 20. századi történetének viharai közepette a Kállay-levéltár átvételével kapcsolatos elsődleges adminisztratív források szinte

33 Budapesti Közlöny 10. (1876:26.) 694.

34 A bekerüléssel kapcsolatos források: [Fraknói Vilmos]: Jelentés a M. N. Múzeum könyvtárának állapotáról és gyarapodásáról 1874–6-ban. Magyar Könyvszemle 1. (1876) 225–226.; *H.*: Családi levéltárak a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárban. Turul 32. (1914) 132.; *H.*: A Magyar Nemzeti Múzeumban elhelyezett családi levéltárak. Századok 50. (1916) 555.; *Sulica Szilárd*: A Múzeumi Levéltár kialakulása. Levéltári Közlemények 10. (1932) 206.; *Rácz Gy.*: A magyar medievisztika i. m. 318.

35 https://mnl.gov.hu/mnl/ol/hirek/teljes_leveltarat_adomanyozta_az_mnl_nek_a_konkoly_thege_csalad.

36 *H.*: A MNM-ban elhelyezett családi levéltárak i. m. 555.

37 HU-MNL-OL-P 343-A-IV.-10.

III. A Kállay-levéltár a Múzeumi Levéltárban

A levéltárat elhelyezték a Múzeumi Levéltár helyiségeiben, és már 1876-ban címertáblát készítették hozzá „A nagykálói és farkasaszoói Kállay család levéltára” felirattal, ahogy azt a továbbiakban minden bekerült családi levéltárral megtették.⁴⁴ 1883 körül, már az újonnan felállított múzeumi levéltári osztályon elkezdték a Kállay-levéltár regisztrálását, azaz levéltári feldolgozását, felállítását is. A Múzeumi Levéltárban bevett eljárás szerint a lajstromozott rendet teljesen figyelmen kívül hagyva évrendezték a teljes iratanyagot, amivel 1887-re készültek el. A rendezéssel párhuzamosan a tudományos feldolgozás sem maradt el, hiszen Fejérpataky László, akkor még csak múzeumi segédőr, 1886-ra már el is készült a Kállay-levéltár oklevelei kiadásának I. kötetével (igaz, ez sajnos nem került nyomtatásba). 1888–1889-ben, mivel a tárolási és munkakörülmények már elviselhetetlenné váltak, a Múzeumi Levéltár számára új helyiségeket rendeztek be egységes fafiókokból álló tárolórendszerrel. Ezekben előbb a Múzeum tulajdonában álló iratokból álló ún. törzssanyagot, majd sorban a családi letéteket, köztük első helyen, 40 fafiókban, a Kállay-levéltárat helyezték el. 1893-ra az akkor bent lévő teljes Kállay-anyagot ellátták a család nevét tartalmazó tulajdonbélyegzővel, melynek felirata: „A M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA. KÁLLAY-LEVÉLTÁR”. 1895-ben a kutatás megkönnyítése céljából kialakították az elenchesok, lajstromkönyvek külön gyűjteményét, amelybe áttették a családi levéltárak segédkönyveit. Ezek közt a Kállay-levéltáréit is említik, ami azonban téves adat lehet, mivel a Kállay-lajstromok ekkor még nem voltak a Múzeumi Levéltár birtokában, ma pedig megvannak, miközben a múzeumi levéltári elenches-gyűjtemény 1945-ben elégett.⁴⁵

mind megsemmisültek. Az 1945. évi országos levéltári tűzvészben elégett a Nemzeti Múzeum Igazgatóságának irattára, 1945-ben és 1956-ban megsemmisült a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium iratanyagának túlnyomó része, bennük az 1875. évi családlétségi jegyzőkönyv (egy példánya) és Kállay Jenő levele Pulszkyhoz, Pulszky levele Treforthoz és Trefort leveleinek fogalmazványa Kállayhoz. Tartalmukat és részben szövegüket, mint azt fentebb láthattuk, a korabeli sajtóból, részben pedig az 1104/1937 OL sz. ügyiratból ismerjük (HU-MNL-OL-Y 1-1937-1104.). Egyedül az átadási jegyzőkönyv már hivatkozott Kállay-levéltárbeli másodpéldánya, az OSZK Kézirattárának irattárában található 1876/70 ikt. sz. ügyirat és a Múzeumi Levéltár utólag, 1882 után összeállított letéti naplójának I. sz. bejegyzése (HU-MNL-OL-R 224-266.-1. [MNL OL, 1526 utáni gyűjtemények, Múzeumi Törzssanyag maradványa]) maradt meg. A letéti napló bejegyzése szerint az 1876. évi 19. szám alatt a Múzeum Kézirattára növedéki naplójába is bevezették a bekerülést, azonban ezt a naplót kérdésemre az MNM egykori Kézirattárát ma őrző OSZK Kézirattárának munkatársai nem tudták megtalálni (a készséges segítségért Méry Tündének tartozom köszönettel).

44 A címertábla látszik Weinwurm Antalnak a Múzeumi Levéltár 32. sz. szobájáról annak új berendezése, 1889 után készült felvételének bal felső sarkában – Magyar Nemzeti Múzeum, Központi Adattár, MT 3931. A felvételt közölte: *Avar Anton: A Múzeumi Levéltár*. In: *A Nemzet Levéltára*. Fejezetek az Országos Levéltár történetéből. Szerk. Reisz T. Csaba. Bp. 2023. 506. A címertábláról: *Avar Anton: Múzeumi címerképek a raktárban*. In: *A Nemzet Levéltára* i. m. 344–345.

45 Az ismertett adatokat ld. a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának állapotáról és munkájáról szóló jelentésekben, a Magyar Könyvszemle adott évi számaiban.

Az 1896-ban az Ezredéves Országos Kiállítás Történelmi Főcsoportjában a nagyközönségnek bemutatott történelmi források között is képviseltette magát a Kállay-levéltár: kiállították az 1224. évi aranypecsés oklevelet és Kállói Pál folyamodványát, amelyet I. Mátyás király saját kezűleg vezetett rá jóváhagyásával.⁴⁶ Mivel a Kállay-levéltár igazi értékét kétségtelenül a középkori oklevelek adták, a Múzeumi Levéltár őrei hangsúlyt fektettek ezek kutathatóságának javítására is, ezért 1905–1907 között elkészült a Mohács előtti iratanyag cédulakatalógusa is, 1347-ig bezárólag.

A levéltár több alkalommal jelentősen gyarapodott is. Az 1876-os titokzatos küldemények után első ízben 1886-ban, Thallóczy Lajos közvetítésével került be a családtól „*a letéteményezett Kállay családi levéltár kiegészítésére egy láda irat*”, benne 162 Mohács előtti és 447 Mohács utáni oklevél, továbbá 160 egyéb irat (genealógiai tabellák, elenchesok, periratok, extractusok, töredékek).⁴⁷ 1904-ben özv. Kállay Benjáminné Bethlen Vilma (1850–1940) ajándékozta a Múzeumnak a budai káptalan egy 1464. évi oklevelét, amelyben jelentik I. Mátyás királynak, hogy parancsa szerint beiktatták Kállói Pált és családtagjait Mezőtúr és Varsány mezővárosok birtokába.⁴⁸

IV. A Kállay-levéltár az Országos Levéltárban

1926 nyarán a Nemzeti Múzeum levéltárát helyhiány miatt felköltöztették a Budai Várba, a Bécsi kapu téri, frissen elkészült levéltári palotába. Nyolc évvel később, az 1934. évi VIII. törvénycikk értelmében a Magyar Nemzeti Múzeumi Levéltárat beolvasztották a Magyar Királyi Országos Levéltárba, így a Kállay-levéltár története is új szervezeti keretek között folytatódott, és tovább gyarapodott. A világháború idején, 1942-ben az intézmény megvásárolta Kállay Béni egykori közös pénzügyminiszter (1839–1903) jelentős, mintegy 2,60 iratfolyóméter terjedelmű hagyatékát, amelyet a családi levéltár mellett helyeztek el.⁴⁹ A legnagyobb kiegészítés 1951-ben került a levéltárba, amikor a napkori ágból való Kállay Tamástól (1876–1963) nem csak az 1876-ban még csak egy évre kölcsönkapott kilenc 18. századi lajstromkötetet, hanem még további 3,5 iratfolyóméternyi iratanyagot is vásárolt az Országos Levéltár. Ekkor került be a korábban már említett Supplementalia sorozat, valamint a Kállay Péter által lajstromoztatott iratok

46 S. n.: 1896-iki Ezredéves Országos Kiállítás. A történelmi főcsoport hivatalos katalógusa I. Román és csúcsíves épület. Bp. 1896. 249. és 1180. katalógusszám. Mai jelzeteik: HU-MNL-OL-Q 500-DL 50616 és DL 56668.

47 MNM levéltári osztályának növedéki naplója, 1886. évi 18. szám (HU-MNL-OL-R 224-255.), MNM levéltári osztályának letéti naplója, 19. szám (HU-MNL-OL-R 224-266.).

48 MNM levéltári osztályának növedéki naplója, 1904. évi 68. szám (HU-MNL-OL-R 224-258.). Az oklevél családi jelzete: „No. 930. fascicula 5. registri tertii seculi 1400”, mai jelzete: HU-MNL-OL-Q 500-DL 55790.

49 256/1942 OL sz. ügyirat (HU-MNL-OL-Y 1-1942-256.). Kállay Béni hagyatéka a szekciórész bevezetésékor, 1956 után a P 344 törzsszámot kapta, és ma önálló fondként, nem a Kállay-levéltár részeként tartjuk nyilván.

is.⁵⁰ Néhány kisebb gyarapodáson⁵¹ kívül említésre méltó még az a mintegy 9 iratcsomónyi, a Kállayakkal rokon családok, köztük a Dobóczkyak, valamint Kállay Rudolf iratait tartalmazó iratanyag, amelyet Kállay Miklóstól 1964-ben vásárolt meg az Országos Levéltár.⁵²

A Jánossy Dénes főigazgató által kezdeményezett, majd Ember Győző idején kidolgozott és megvalósított első egyetemes alapszintű levéltári nyilvántartás, az alapleltározás részeként a Kállay család levéltárát is leírták a 107. alapleltári számon. Az 1953. évi alapleltárban leírt állapot még változatlanul a Múzeumi Levéltárbeli évrendezett állapotot tükrözi, a rendezett anyag mellé mintaállványozatlanul elhelyezett, rendezésre váró újabb gyarapodásokkal.⁵³ Ebben a formában a Kállay-levéltár nehezen volt használható, a lajstromozott rész elenchusai az évrendezés miatt elavultak, a rendezetlen részhez pedig eleve semmilyen segédlet nem volt. Először a középkori oklevelek egy gyűjteményben való egyesítésének keretein belül 1950-ben kiemelték belőle a levéltár gerincét alkotó Mohács előtti okleveleket és a Középkori Gyűjteménybe helyezték át őket.⁵⁴ Az 1960-as években a családi levéltárakban végrehajtott nagy volumenű átrendezési munkák részeként az addig egyben a P 343 törzsszámon őrzött Kállay-levéltár múzeumi rendezésű (azaz évrendezett) újkori, lajstromozott részét az 1951-ben bekerült segédkönyvek alapján visszarendezték eredeti rendjébe, valamint rendezték és fondokra bontották az 1951-ben és 1964-ben bekerült nagy mennyiségű vegyes iratanyagot. Ekkor alakult ki a Kállay család levéltára immár összesen 8,05 ifm terjedelmű Mohács utáni részének mai, hét törzsegrésze tagolt rendje:

Törzsszám	Évkör	Terjedelem	Tartalom
P 343	1526–1938	5,00 ifm	A törzslevéltár (az első lajstromozás anyaga, a Supplementalia és a Kállay Péter által rendezett iratok, a segédkönyvek és a családra vonatkozó lajstromozatlan iratok)

50 729/1951 OL sz. ügyirat (HU-MNL-OL-Y 7-1951-729. [MNL OL, A Magyar Nemzeti Levéltár levéltára, Általános iratok]). A lajstromok ma a HU-MNL-OL-P 343-A-IV., a fennmaradó, ekkor megvett iratok pedig a HU-MNL-OL-P 343-A-II. (Supplementalia) és HU-MNL-OL-P 343-A-III. (Kállay Péter által lajstromoztatott iratok), valamint a HU-MNL-OL-P 343-B (Lajstromozatlan iratok, később 26 tárgyi alapon elkülönített tételre osztva) jelzeteken szerepelnek a nyilvántartásban.

51 1960-ban Pastinszky Miklóstól 17 Kállay-vonatkozású iratot vettek (1385/1960 OL sz. ügyirat, HU-MNL-OL-Y 7-1960-1385.). A napkori ágból való Kállay Tibor (1881–1964) 1961-ben letétként két csomónyi kiegészítést küldött a családi levéltárhoz (943/1961 OL sz. ügyirat, HU-MNL-OL-Y 7-1961-943.). Az orosi ágból való, Szentendrén élő Kállay Ubul (1907–1978) és István (1909–1980) fivérek 1973-ban 75 további iratot helyeztek letébe az Országos Levéltárban (751/1973 OL sz. ügyirat, HU-MNL-OL-Y 7-1973-751.).

52 738/1964 OL sz. ügyirat (HU-MNL-OL-Y 7-1964-738.).

53 *Bakács István*: Családok, testületek és intézmények levéltárai. (Levéltári alapleltárak I. Országos Levéltár 7.) Bp. 1953. 116.

54 Ezek az azóta a Q 500 jelzetű fondba olvadt Q 93 törzsszámot, valamint a ma is érvényes DL 50616–56718. jelzeteket kapták, amelyeken ma már digitális képekkel együtt elérhetők a Mohács előtti oklevelek online adatbázisában: <https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/>.

Törzsszám	Évkör	Terjedelem	Tartalom
P 1603	1827–1872	0,28 ifm	Kállay Emánuel (1814–1886) Szabolcs vármegyei hadi főpénztárnok, majd másodalispán iratai
P 1604	1851–1921	0,28 ifm	Kállay András Szabolcs (1839–1921) vármegyei főispán iratai
P 1605	1698–1945	0,75 ifm	További Kállay családtagok kis terjedelmű irategyüttesei a keresztnévek betűrendjében
P 1606	1755–1893	0,28 ifm	A Dobóczky család iratai, amelyek Kállay Rudolf (1853–1920) felesége, Dobóczky Malvin (1860–1939) révén kerültek a család levéltárába
P 1607	1590–1870	0,42 ifm	A Kállayakkal rokon családok kisebb irategyüttesei a családok betűrendjében
P 1608	1538–1947	1,04 ifm	A máshová tárgyi alapon be nem sorolható vegyes iratok, tárgyi csoportosításban

A fenti fondbeosztás szerint szerkesztett áttekinthető rak-tári jegyzékeket az átrendezési munkák befejeztével, 1968-ban nyomtatásban közzé is tették.⁵⁵ Az utolsó levéltáron belüli áthelyezés az volt, amikor az 1970-es évek első felében az akkor proveniencia alapján szétválogatott Nemzeti Múzeumi Törzssanyagból a Kállay-levéltárba is került néhány, a családra vonatkozó irat.⁵⁶

Az Országos Levéltárban már az 1930-as évek óta folytatott állományvédelmi és biztonsági célú mikrofilmzési tevékenység is érintette a Kállay-levéltárt. Először, még 1954 előtt filmre vették a legértékesebb, Mohács előtti iratanyagot,⁵⁷ majd az 1960-as évekbeli ún. mormon mikrofilmzés során a többi családi levéltárhoz hasonlóan felvették a genealógiákat is.⁵⁸ Végül már az új évezredben, 2006-ban történt nagyobb felvételezés az újkori iratanyagban is, ekkor került filmre az első lajstromozás 1751–1786 közötti anyaga, a teljes Supplementalia sorozat és a Kállay Péter által lajstromoztatott iratok, valamint a törzslevéltár lajstromozatlan iratai.⁵⁹ A 2000-es évek végén a Kállay-levéltár teljes középkori részét digitalizálták, majd 2010-ben a világhálón is közzétették. A Kállay-levéltár újkori részében lényeges arányú digitalizálás

55 *Bakács István – Dávid Lászlóné*: P szekció, kisebb családi és személyi fondok. (Levéltári leltárak 44.) Bp. 1968. 320–335.

56 Ma a HU-MNL-OL-P 343-B-27. jelzetten található „az R szekcióból áthelyezett iratok” címen.

57 Törzsszám: HU-MNL-OL-X 199 [MNL OL, Mikrofilmtár, Mohács előtti gyűjtemény, Kállay család], tekerccszámok: MF 388, 404–412, 5667 (~7000 felvétel).

58 Törzsszám: HU-MNL-OL-X 6851 [MNL OL, Mikrofilmtár, Magánleltárak, Kállay család], tekerccszám: MF B1447 (239 felvétel).

59 Törzsszám: HU-MNL-OL-X 6851, tekerccszámok: MF 52699–52709 (16 mm-es film, 17349 felvétel). Ügyiratszám: 11745/2006 OL.

egyelőre nem történt. Az utolsó beavatkozás lényegében állományvédelmi volt, amikor 2013-ban az egész levéltárat átállították és átadozták, megszüntetve a már legalább félévszázados, elavult, fény- és porvédelmileg sem megfelelő mintacsomós tárolási rendet.

A Kállay család 1875 őszén meghozott önzetlen döntése révén nem csak egy páratlan gazdagságú forrással gazdagodott a magyar történetkutatás, de ugyanezen döntés lényegében egy olyan messzeható folyamatot indított el, amelynek eredményeképpen ma a Múzeumi Levéltár egykori anyagát kezelő Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára

Magánlevéltárak és Gyűjtemények Osztálya már több száz kisebb-nagyobb köztörténeti jelentőségű család több, mint 2800 iratfolyóméternyi iratanyagát őrzi.

A Kállay család immár 800 évre visszanyúló levéltára tehát a család éppen 150 esztendeje kifejezett szándékának megfelelően ma is közgyűjteményben, gondos kezek között van, és a köz javát szolgálja, tanulmányok, oklevéltárak, egyéb kiadványok, valamint konferenciák és más tudományos és ismeretterjesztő fórumok alapjául szolgált az elmúlt két évszázadban, és szolgál ma is.

A Kállay levéltár közgyűjteményi történetét a következő ábra szemlélteti:

